

A black and white photograph of a wooden bridge over a river, surrounded by dense foliage. The bridge is made of many wooden planks and is partially obscured by the branches and leaves of trees on the right side. The water of the river is visible in the background, and the overall scene is very lush and overgrown.

*The mind is its own place, and in itself can
make a Heaven of Hell, a Hell of Heaven.*

ใจดำรงอยู่ ณ ที่ตั้งของมันเอง และมันสามารถ
สร้างสวรรค์แห่งนรก, นรกแห่งสวรรค์

John Milton

ศาสนา X

วินทร์ #2009 : “เรารู้จักกันมานานเท่าไรแล้ว?”

วินทร์ #1001 : “ก็ตั้งแต่เกิด”

วินทร์ #2009 : “งั้นทำไมผมจึงไม่เข้าใจว่าทำไมคุณจึงไม่มีศาสนา?”

วินทร์ #1001 : “อ้าว! แล้วกัน ทำไมเข้าใจยังงั้นล่ะ? ผมไม่เคยคิดว่าตนเองไม่มีศาสนา แม้ว่าเคยพูดและเขียนทำนองนั้นหลายครั้ง แต่วลี ‘ไม่มีศาสนา’ มักเป็นคำพูดที่เราใช้กันในความหมายของคนที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเป็นพิเศษมากกว่าจะไม่มีศาสนาจริง ๆ เพราะมันแตกต่างกันอย่างใหญ่หลวงระหว่างการไม่มีศาสนากับการไม่สังกัดศาสนาอะ”

วินทร์ #2009 : “แล้วมันแตกต่างกันยังไง?”

วินทร์ #1001 : “สังคมเรามองภาพลักษณ์ของคนไม่มีศาสนาว่าเป็นคนเลวคบบໍได้ แต่ถามหน่อยเถอะ คุณเคยเจอคนไร้ศาสนาจริง ๆ ลักคนมั๊ย? แม้แต่ฆาตกรฆ่าต่อเนื้อซึ่งไม่รู้สึกผิดเวลาฆ่าคน ไม่รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ก็อาจเคยจูงคนแก่ข้ามถนน หรือให้เงินขอทาน หรือเมาแล้วไม่ขับรถ ผมสงสัยว่าเราต้องทำหรือไม่ทำอะไรมากน้อยแค่ไหน จึงจะเข้าข่ายไร้ศาสนา”

วินทร์ #2009 : “คุณพูดเหมือนจะบอกว่า ไม่มีใครในโลกที่ไร้ศาสนาจริง ๆ คุณคิดว่าคนเราไม่มีศาสนาไม่ได้งั้นรึ?”

วินทร์ #1001 : “นี่แยกเป็นสองประเด็นไปแล้วนะขอรับ ประเด็นแรกคือจริงไหมที่ไม่มีใครในโลกที่ ‘ไม่มีศาสนา’ ส่วนประเด็นที่สองคือคนเราไม่มีศาสนาได้หรือเปล่า”

วินทร์ #2009 : “แล้วคุณคิดว่าไงในประเด็นแรก?”

วินทร์ #1001 : “เราก็ต้องตกลงกันก่อนเรื่องคำจำกัดความของ ‘คนไม่มีศาสนา’ การสำรวจข้อมูลทั่วโลกที่ทำกันเมื่อไม่กี่ปีก่อนรายงานว่า โลกเรามีประชากรราวเจ็ดพันล้านคน เป็นชาวคริสต์ 31 เปอร์เซ็นต์ ชาวมุสลิม 23 เปอร์เซ็นต์ ชาวพุทธ 7 เปอร์เซ็นต์ อื่น ๆ อีก 3 เปอร์เซ็นต์ เหลือ ‘คนไม่มีศาสนา’ หรือพวก Irreligion ประมาณ 36 เปอร์เซ็นต์ ถ้าการทำเซอร์เวย์นี้แม่นยำ ก็แปลว่ามีคนไม่มีศาสนาในโลกถึงกว่าสองพันห้าร้อยล้านคน เยอะนะขอรับ ว่ามั๊ย?”

วินทร์ #2009 : “อืม! ไซ้ เยอะจริงด้วย!”

วินทร์ #1001 : “และถ้า ‘คนไร้ศาสนา’ เลวและคบบໍได้ เราก็มีคนเลวที่

คบไม่ได้มากถึง...”

วินทร์ #2009 : “หนึ่งในสามของประชากรโลก”

วินทร์ #1001 : “ฟังดูน่าเป็นห่วงนะครับ!”

วินทร์ #2009 : “มองโลกในแง่ดีคือคนที่มีความศรัทธาที่ยังมากกว่าอยู่ที่ คือสองในสาม”

วินทร์ #1001 : “จะบอกว่าแง่ดีหรือแง่ร้ายก็เป็นเรื่องน่ามาคิดตั้งไม่ใช่หรือ? คุณว่าแปลกมั๊ยที่ในโลกซึ่งประชากรสองในสามมีความศรัทธา กลับเป็นโลกที่แสนวุ่นวาย โกง ปล้น ขโมย ช่มชืด ฆ่ากันตายทุกวัน และหนักข้อขึ้นเรื่อย ๆ เรื่องแย ๆ ก็ไม่ได้มาจากเฉพาะคนหนึ่งในสามของประชากรโลกซึ่ง ‘ไม่มีศาสนา’ แต่ที่ขึ้นขึ้นอย่างยิ่งคือ ความขัดแย้งทางความเชื่อทางศาสนาสามารถทำให้คนที่มีความศรัทธาเกลียดกัน ทะเลาะกัน หรือกระทั่งฆ่ากันได้”

วินทร์ #2009 : “ก็จริงของคุณ”

วินทร์ #1001 : “ผมคิดง่าย ๆ ว่า หากคนสองในสามของโลกมีความศรัทธาจริง ๆ คุณก็ควรมีจำนวนน้อยลง ธรรมชาติใช้ได้มั๊ย?”

วินทร์ #2009 : “ก็ใช้ได้”

วินทร์ #1001 : “แต่ความจริงคือคนเข้าคุกเพิ่มมากขึ้นทุกปี สร้างเรือนจำเท่าไรก็ไม่พอ”

วินทร์ #2009 : “คุณกำลังบอกว่าอะไร?”

วินทร์ #1001 : “ผมกำลังบอกว่า หนึ่งในระบบศาสนาอาจทำงานไม่ได้ผลตามอุดมคติและเป้าหมาย หรือสอง คนที่บอกว่ามีความศรัทธา อาจมีความศรัทธาแค่เปลือกหรือเลื้อยคลุม ที่นี้มีอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ ตัวเลขเซอร์เวย์รายงานว่าจำนวน ‘คนไร้ศาสนา’ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ ข้อมูลก็ยังบอกว่าครึ่งหนึ่งของ ‘คนไม่มีศาสนา’ นับถืออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์รูปใดรูปหนึ่ง”

วินทร์ #2009 : “ผมคิดว่าพวกเขาวัดความไม่มีศาสนาที่การไม่สังกัดศาสนาหลัก ๆ ของโลก มากกว่าจะไม่มีศาสนาจริง ๆ...”

วินทร์ #1001 : “สมมุติว่าคุณกรอกแบบฟอร์มช่องศาสนาว่า ‘พุทธ’ หรือ ‘คริสต์’ หรือ ‘อิสลาม’ แต่เขาเข้าเขาเย็น หรือขายเสียงให้กับการเมืองชั่ว ๆ อย่างนี้คุณยังเป็นพุทธหรือ ‘คริสต์’ หรือ ‘มุสลิม’ ไหม? ถ้ามาตรวจวัดของศาสนิกชนคือคนที่ปฏิบัติตามหลักศาสนาของตนครบครัน ผมว่าเราอาจ

เหลือคนที่มีศาสนาไม่ถึงหนึ่งในสิบของประชากรโลก”

วินทร์ #2009 : “คุณกำลังบอกว่าข้อมูลเซอร์เวย์นี้ไม่ถูก?”

วินทร์ #1001 : “เปล่า ผมแค่สงสัยว่าคุณให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน สมมุติว่า นาย ก. เชื่อหลักของศาสนาหนึ่ง แต่ปฏิบัติตามหลักไม่ได้ทั้งหมด ส่วนนาย ข. ไม่เชื่อหลักศาสนาใด แต่ยังปฏิบัติตามหลักบางข้อของบางศาสนา หากเราจัดว่า นาย ก. เป็นคนมีศาสนา เราก็ไม่อาจจัดว่านาย ข. ไร้ศาสนา เพราะทั้งคู่ปฏิบัติตนไม่ต่างกันเท่าไร ไช้มั้ย?”

วินทร์ #2009 : “งั้นคุณจะจัดประเภทศาสนิกชนยังไง?”

วินทร์ #1001 : “ปัญหาคือเราขอจัดประเภทนะซี!”

วินทร์ #3102 : “ผมขอแจมด้วยคน! ผมคิดว่ามาตรวัดคน ‘ไม่มีศาสนา’ คือเขาผู้นั้นไม่มีอะไรยึดเหนี่ยวนำทางชีวิตเลย”

วินทร์ #1001 : “ก็มีคำถามว่า มีคนอย่างนี้จริง ๆ หรือ? แม้แต่ฮิตเลอร์ ประวัติศาสตร์บันทึกว่าเขาไม่นับถือศาสนาใด แต่เขาก็มีสิ่งยึดเหนี่ยวคือลัทธินาซี มันเป็นประกาศนียบัตรนำทางเขา มันทำให้ชีวิตเขามีจุดหมายชัดเจนแจ่มแจ้ง และเขาก็เดินตามทางนั้นอย่างแน่วแน่...”

วินทร์ #2009 : “แต่เราไม่จัดว่านาซีเป็นศาสนา ลัทธินาซีแบบนี้ทำให้คนตายไปหลายสิบล้านคน”

วินทร์ #1001 : “ว่ากันว่าเออ หลายศาสนาก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนตายไปหลายล้านเหมือนกัน ประวัติศาสตร์บันทึกสงครามศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมนับครั้งไม่ถ้วน และหากเทียบลัทธินาซีกับคำสอนของพระบางรูปในบ้านเราที่ให้คนไปกู่หนึ่งเยี่ยมลินมาทำบุญ หรือทำพิธีกรรมพิสดารหลอกชาวบ้าน ผมว่าพระเหล่านั้นก็แย่พอกับฮิตเลอร์นะ”

วินทร์ #4241 : “อู๋ย! พี่มาแรงจัง!”

วินทร์ #1001 : “แรงตรงไหน? ผมพูดตามสิ่งที่ผมเห็น และถามสิ่งที่สงสัยอ้าว! นี่ไม่ใช่กาลามสูตรหรือ?”

วินทร์ #4241 : “แต่มันแรงนะ”

วินทร์ #1001 : “ประเด็นคือทั้งฮิตเลอร์และอัลชีต่างก็ให้สัญญาลมๆ แล้งๆ

แก่ประชาชน เรื่องโลกใหม่ที่ดีกว่าเดิมเหมือนกัน วัดที่เรียกตัวเองว่า ‘พุทธ’ หลายวัดมีพิธีกรรมพิสดารขึ้นไปทุกที ทำพิธีกรรมติดต่อกับเทพเทวดาบนสวรรค์ชั้นต่าง ๆ สร้างฉากเหมือนหนังฮอลลีวูด غامจริง ๆ วัดแบบนี้ต่างจากโรงงิ้วตรงไหน?”

วินทร์ #2009 : “มาแรงจริง ๆ! ต่ำพระเป็นชุด ๆ เลยวีย์!”

วินทร์ #1001 : “ทำไมต่ำไม่ได้ล่ะ? พระเป็นพินเพียงหนึ่งของสังคม ถ้าเป็นสนิม มันก็ทำให้พินเพียงอื่น ๆ เป็นสนิมไปด้วย เครื่องยนต์ของสังคมอาจพังได้ จึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่ต้องช่วยกันขัดสนิมออก พระก็เป็นคน มีรัก โลภ โกรธ หลง ได้เหมือนเรา พระไม่ใช่ผู้วิเศษที่ทำได้ไม่ได้ พระก็หลงทางได้ จีวรเป็นแค่เปลือกนอก ไม่สำคัญเท่าหลักธรรมนะ ผมว่า คนจำนวนมากบอกว่า เป็นพุทธ คริสต์ มุสลิม แต่ยังไม่รู้เลยว่าศาสนาคืออะไร”

วินทร์ #2009 : “นั่นศาสนาคืออะไร?”

วินทร์ #3102 : “จำที่เราเรียนในชั่วโมงศีลธรรมได้มั๊ย? ครูสอนว่าศาสนา คือลัทธิความเชื่อของมนุษย์ เป็นคำสอนเกี่ยวกับความเชื่อและศีลธรรม มักมีพิธีกรรมประกอบด้วยเสมอ อ้อ! และศาสนาต้องมีศาสดาเสมอ”

วินทร์ #1001 : “โอเค เราใช้คำจำกัดความนี้ไปก่อนก็ได้ สมมุติว่าอีตเลอร์ครองโลกสำเร็จ ตอนนั้นน่าชื่ออาจเป็นอีกศาสนาหนึ่ง อาจมีโบสถ์ มีนักบวชประจำ...”

วินทร์ #2009 : “นี่ก็พูดเกินไป”

วินทร์ #1001 : “เปล่าเลย หากเราศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนา บางศาสนาเกิดขึ้นมาเพราะการเมือง บางศาสนาก็เกิดขึ้นจากเป้าหมายรวมคนเป็นชาติเท่านั้น แล้วค่อยแปลงเป็น ‘ศาสนา’ ตามคำจำกัดความที่คุณยกมา ยกตัวอย่างเช่นศาสนายิว ซึ่งนับถือพระเจ้า ศาสดาคือโมเสส...”

วินทร์ #2009 : “คุณหมายถึงศาสนาคริสต์?”

วินทร์ #1001 : “เปล่า ศาสนายิวไม่ใช่ศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์แตกหน่อมาจากศาสนายิวที่หลัง หลักของศาสนายิวคือ *บัญญัติสิบประการ* ถือกำเนิดขึ้นระหว่างทางที่พวกฮีบรูอพยพไปแสวงหา ‘ดินแดนแห่งพันธสัญญา’ ซึ่งเป็นแผ่นดินที่พระเจ้าทรงมอบให้ ชาวฮีบรูเป็นพวกเร่ร่อนไม่มีถิ่นฐานถาวร ผู้นำชาวฮีบรูคืออับราฮัมนำชาวบ้านไปหาที่อยู่ใหม่ อพยพไปเรื่อย ๆ จนในที่สุด

ไปอยู่ใต้การปกครองของฟาโรห์อียิปต์ หลังจากเกิดเหตุการณ์ร้ายหลายอย่าง ฟาโรห์ก็ทรงอนุญาตให้พวกฮีบรูอพยพออกไปจากอียิปต์ ก่อนเดินทางโมเสส ออกคำสั่งให้ผู้ชายทุกคนขริบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศออก เพราะการเดินทาง ไกลร่างกายจะสกปรกหมักหมม การขริบช่วยแก้ปัญหานี้ได้ นอกจากนี้ยัง ออกข้อบังคับให้ทุกคนนับถือพระเจ้าเพียงองค์เดียว...”

วินทร์ #4241 : “ทำไมเอาพระเจ้ามาเกี่ยวข้องด้วย?”

วินทร์ #1001 : “ตรงนี้แหละที่น่าสนใจ ก็เพื่อให้เป็นศูนย์กลางแห่งความ กลมเกลียวของหมู่คณะ ที่นี้พอเดินทางไปแล้ว ฟาโรห์กลับทรงส่งกองทัพ ตามไปฆ่าพวกฮีบรู เพราะกลัวว่าพวกนี้จะกลับมาก่อการใหญ่ กองทัพฟาโรห์ ไล่ตามพวกฮีบรูไปถึงทะเลแดง ตำนานเล่าว่าพระเจ้าทรงบันดาลให้เกิดพายุ ใหญ่ แหวกทะเลออกเป็นช่อง ทั้งสองข้างเป็นผนังน้ำทะเลสูง พื้นทะเลแห้ง พอเดินข้ามไปได้ แต่พอกองทัพอียิปต์ตามมา น้ำทะเลก็กลับคืนรูปเดิม ท่วม กองทัพอียิปต์ตายหมด นี่เป็นตำนานที่เราทุกคนคงเคยได้ยิน เพราะมันสนุก ดี”

วินทร์ #4241 : “ใช่ ผมชอบเหมือนกัน”

วินทร์ #2009 : “นักวิทยาศาสตร์บอกว่า พื้นที่บางส่วนของทะเลแดงสมัย นั้นต้นพุดเดินข้ามไปได้ ส่วนการที่ทหารอียิปต์จมน้ำตาย ก็อาจเพราะเดินลง ทะเลผิดจุดหรือเจอน้ำขึ้น”

วินทร์ #1001 : “ตำนานในศาสนาก็มักมีส่วนที่ใส่สีตีไขลงไปบ้าง เพื่อให้ดู ชล้ง ทางพุทธก็มีมาก จำได้มั๊ยตอนเราเรียนพุทธประวัติ ครูสอนว่า เมื่อ เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ ก็ทรงดำเนินด้วยพระบาทเจ็ดก้าว และมีดอกบัวผุด ขึ้นมารองรับพระบาท นี้ก็เสริมเรื่องด้วยอำนาจเหนือธรรมชาติเหมือนกัน กลับ มาที่เรื่องของโมเสส พอรอดจากทัพอียิปต์ไปได้ ชาวฮีบรูก็เดินทางรอนแรม ต่อไป แต่ไปนานแสนนาน ก็ไม่เจอแผ่นดินแห่งพันธสัญญาสักที ผู้คนเริ่ม ท้อแท้เบื่อหน่าย เริ่มไม่เชื่อฟังโมเสส ความเชื่อเรื่องพระเจ้าเริ่มสั่นคลอน แดกกันเป็นฝ่าย แล้วทะเลาะกัน”

วินทร์ #4415 : “ก็เหมือนเมืองไทยตอนนี้แหละ เราสามัคคีกันเวลามีศัตรู จากภายนอก พอไม่มีศัตรูภายนอก เราก็กัดกันเอง”

วินทร์ #1001 : “คุณมาจากโลกไหนเนี่ย? แรงส์เหมือนกัน!”

วินทร์ #4415 : “โลกที่ผมอยู่คนไม่ค่อยนอนกันเพราะมีพระอาทิตย์สองดวง พอไม่มีกลางวันไม่ต้องนอน คนไทยเราก็อะลางกันยาวขึ้น!”

วินทร์ #1001 : “งั้นโชคดียิ่งเลยที่โลกของเรามีพระอาทิตย์ดวงเดียว!”

วินทร์ #2009 : “เล่าเรื่องโมเสสต่อดีกว่านะ”

วินทร์ #1001 : “ระหว่างการเดินทาง พวกยิวก็มีปัญหามากมายจนโมเสสปวดคบาล เขารู้ว่าถ้าไม่ทำอะไรสักอย่าง เผ่าพันธุ์ฮีบรูพินาศแน่ โมเสสจึงขึ้นภูเขาไซนาย หายไปสี่สิบวันก็กลับลงมาพร้อมแผนหินสลักบัญญัติสิบประการ ซึ่งโมเสสบอกว่าพระเจ้าทรงมอบให้ ชาวบ้านเชื่อ โมเสสก็ใช้หลักสิบประการนี้ทำให้สังคมสงบ พวกเขาเดินทางต่อไป จนในที่สุดก็หาที่ตั้งหลักแหล่งได้...”

วินทร์ #4415 : “คุณกำลังบอกว่าโมเสสประดิษฐ์ *บัญญัติสิบประการ* ขึ้นมา?”

วินทร์ #1001 : “คุณคิดเอาเองก็แล้วกัน”

วินทร์ #4415 : “ผมว่าโมเสสนี้เป็นคนฉลาดมาก”

วินทร์ #1001 : “ถ้าเราอ่าน *บัญญัติสิบประการ* ดี ๆ จะเห็นว่ามันเป็นหลักการปกครองคนนั่นเอง ประกอบด้วยส่วนที่เป็นศีล เช่น ห้ามฆ่ากัน ห้ามประพฤติดินทางกาม ห้ามขโมยของ ห้ามใส่ความ ห้ามโลภ จงเคารพบิดามารดา เป็นต้น นี่ก็ไม่ต่างจากศีลทางศาสนาพุทธ อีกส่วนหนึ่งเป็นความเชื่อ ความศรัทธา เช่น จงนมัสการพระเจ้าองค์เดียว อย่าออกพระนามพระเจ้าโดยไม่สมแก่เหตุ เป็นต้น ก็เพื่อให้สังคมของพวกเขามีแค่ความเชื่อเดียว ซึ่งจะทำให้กลุ่มมันคงขึ้นเป็นคณะเดียว สัมครสมานสามัคคีมากขึ้น”

วินทร์ #4415 : “งั้นก็แสดงว่า *บัญญัติสิบประการ* เป็นเครื่องมือรวมชาติ แล้วก็เลยเป็นหลักของศาสนาไป”

วินทร์ #1001 : “ใช่ ที่นี้ถ้าศาสนายิวเริ่มมาจากการเมืองการปกครอง แล้วลัทธินาซีล่ะ? วันหนึ่งมันอาจกลายเป็นศาสนาก็ได้”

วินทร์ #4415 : “ความจริงนักวิชาการก็จัดนาซีเป็นศาสนานะครับ แต่เป็นศาสนาการเมือง หรือ political religion จะว่าไปแล้ว บ้านเราก็ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือทางการเมืองเหมือนกัน”